

FERENCZ GYŐZŐ

Változatok egy vagy két témára

(1) „Aki csak hallotta, csodálkozott a pásztorok beszédén”

(2) „A Pásztorok csodálkozva néztek”

1. A parton állni

Három határátlépés

vagy másik nevén
ApCsel 13,9

Ha csak annyi hangzik el, hogy *Jó volt, sokkal jobb volt, mint a parton állni*, nem lehet megállapítani, hogy mi volt jó, illetve jobb, mint a parton állni, de valószínűsíthető, hogy partról lévén szó vízben, vagy esetleg épp ellenkezőleg, a víztől távol lenni volt jobb, mint a parton állni. Metaforikusan pedig azt jelentheti, hogy jobb volt nem a parton állni, azaz nem kívülállónak lenni, hanem részt venni, mindegy most, miféle eseményekben. Mindkét magyarázat eltekint a fokozó ismétlés indulati elemétől, amelynek okát még csak sejteni sem lehet, de aki ezt észreveszi, annak a kijelentés egyszerre felkiáltássá válik.

Valaki a parton áll és nevet,
ketten a víz alá nyomnak, majd elengednek egy negyediket.

Azonban a folytatást is hozzáillesztve, *és kinevetni engem*, felerősödik a közlés érzelmi nyomatéka. *Jó volt, sokkal jobb volt, mint a parton állni, és kinevetni engem.* Aki a parton áll, kineveti azt, aki (ennél a lehetőségnél maradva) a vízben van. Aki kívül áll, kineveti azt, aki belül van. De nem inkább fordítva szokott történni? A csordaszellem kiközösíti azt, aki közjük keveredik, a falka megtámadja a magányos prédát. Itt azonban a parton, tehát térben és jelképesen is kívülállók gúnyolják ki azt, aki nem kívül, hanem bent van, a vízben. A többségi kívülállók az egyedüli bent lévőt. Akik számára mintha összezavarodott volna, hol van kint és bent, találkozik vagy elválaszt víz- és partszegély.

Valaki a parton áll és nevet,
ketten a víz alá nyomnak, majd elengednek egy negyediket.

Aki az idézetet, hogy *Jó volt, sokkal jobb volt, mint a parton állni és kinevetni engem*, már azonosította, tudja, hogy azok, akik víz alá nyomják védekezésre képtelen áldozatukat, azonosítóként azoknak a foglalkozásnevét viselik, akik egy hasonló mintázatú történetben nem megalázták, hanem ellenkezőleg, miután jelt kaptak, megbizonyosodtak, majd hazatérve hírül adták a csodát, amelynek ugyan szintén kivetettség, megkínzás és halál lett vége. Bár a történetből már megelőzőleg nyomtalanul eltűntek, az utolsó szakasz eseményeiből aligha vették ki a részüket. A másik oldalon álltak, amely oldal akkor még nem is létezett, hírveők és hírvivők, beavatatlan kívülállók voltak, alkalmi csodavárók, foglalkozásuk szerint csordapásztorok.

Valaki a parton áll és nevet,
ketten a víz alá nyomnak, majd elengednek egy negyediket.

Kései utódaik az idézet tágabb szövegkörnyezetében ellenkező irányból az ellenkező irányba közvetítik a hírt, a fűrésztéssel nem a megtisztítás, az alámerítéssel nem az emelkedés, hanem a vízbefojtás ekkor még jelképes halotti szertartását mutatják be parton álló gyülekezetük kárörvendő nevetésétől kísérvé, hiába, hogy *Jó volt, sokkal jobb volt, mint a parton állni és kinevetni engem*, megelőlegezve a fuldokló köhögésrohamokat és az örök elcsendesedést. És nem tudják, vagy mit cselekszenek. Vagy tudják, nem tudjuk.

Valaki a parton áll és nevet,
ketten a víz alá nyomnak, majd elengednek egy negyediket.

A leírásból arra lehet következtetni, hogy a művelet közben a parton maradnak, onnan, kívülről nyomják áldozatukat a víz alá. Áldozatuknak ekkor már nem kell magát azzal erősítenie, hogy ne félj, és az elkövetőket sosem kell biztatni, ne féljetelek. Azonban az érintkezéssel óhatatlanul átlépi a partvonal határát. És amikor a vízbenyomott áldozatot kiengedik a vízből, és az kikecmereg a partra, átlépve egy, két vagy három határt, ott még inkább kívül marad, hiszen amikor azt mondja, hogy *Jó volt, sokkal jobb volt, mint a parton állni, és kinevetni engem*, az önmagából kivetkőzve csúfondárosan nevető másik határátlépőt bélyegzi meg, aki végig a parton áll, és pontosan tudja, hogy mit tesz, de mivel mindenki más is tudja, ez a kiszakadó kiáltás leválasztja a kissé távolabb álló többiekéről, akik azonban sem ettől, sem a történetektől nem kerülnek beljebb.

Valaki a parton áll és nevet,
ketten a víz alá nyomnak, majd elengednek egy negyediket.

Talán mert nincs hová, talán épp ekkor fogan meg elméjükben. Ha csupán parancsnokuk vezényszavára is, rá kell ébredniük, hogy víz és part határvonala olykor követhetetlenül elmosódik, és igaz ugyan, hogy látszólag biztonsággal elkülöníthető, hogy ki áll a parton és ki van a vízben, de amikor *Jó volt, sokkal jobb volt, mint a parton állni és kinevetni engem*, még a legnagyobb körültekintéssel sem lehet megjelölni, min kerül beljebb, és min marad kívül, aki bent van, és aki kívül marad.

Valaki a parton áll és nevet,
ketten a víz alá nyomnak, majd elengednek egy negyediket.

A szertartás után mind egyedül indulnak el, mind másféle irányba mennek, áldozat, áruló, tömeg. A végrehajtók, akik talán csak egyszerű pásztorok, nem sokkal később maguk is alávetik magukat a megszegyenítő, megtisztító, ki tudja minek szánt megmerítkezésnek. Távoli visszhang már csupán, és nincs jelentősége, hogy *Jó volt, sokkal jobb volt, mint a parton állni és kinevetni engem*. Magányosan távoznak a helyszínről, és lassan feldereng elméjükben, hogy nem tudják, ki terel és kit terelnek, nem tudják, hová vezet a távolodó dobogás, a vízzel teli cipők nehézléptű kétéltű-cuppogása.

2. Az angyal és a pásztorok

„látásáért és hallásáért eljöttek az angyalok”
„a Pásztorok is itt vannak”

Molnár Ferenc

Alig virrad s lemegy a nap, a sötétség egyre mélyebb,
Mintha soha nem akarna vége szakadni az éjnek.

Kelj fel, kelj fel, öreg pásztor
Jobb, ha vackodból kimászol.
Szedd a lábad, ha lehetne,
Indulnunk kell Betlehembe.

Hozzád beszélek, te nagy és erős férfi,
Szeretnék tőled egy szívességet kérni.
Megszületett nekünk Jézus Krisztus, most épp,
Eredj és köszöntsd fel, igen nagy tisztesség.
Szélfúttá lény vagyok, ha nem is szárnyatlan,
De látom, neked meg jó vastag lábad van.
Nem vásna el, hogyha odagyalogolnál,
Én inkább röpdösök feletted. Lódulj már.

Csendes az éj, nagy a hideg.
Mi van, hogyha eltévedek?
Én azt mondom, drága Angyal,
Nem tréfálhatunk a faggyal.
Gondold csak meg, mi lesz, hogyha
Nyakig süppedek a hóba?

Neked is csak kellemetlen,
Ha nem leszünk Betlehemben,
Elkél most, oly rossz az idő,
Egy kis lélekmelegítő.
Csak hogy meg ne hűljünk, inkább
Nem adnál egy kis pálinkát?

Honnan ismerjük fel, hogyha más nevében
Jön, és honnan tudjuk, ha nem ő az mégsem?

Ez a pásztor fél és fázik,
Szörnyen szomjas lett a másik.
A harmadik nyilván éhes.
Szép kis Jézus-köszöntés lesz.
Három ilyen züllött alak.
Ha ezek beállítanak,
Feltéve, hogy meg nem lógnak,
Lesz dolga a Megváltónak.

Megjöttünk hát mind, instállom.
Rögtön láttam az istállón,
Hogy nem közönséges sufni.
Jó lesz magam itt kifűjni.
Orrom is kifűjom közben,
Jézust nehogy megfertőzzem.

Ki az a szakállas ottan,
Mért áll oly ügyefogyottan?

Ő az apa, József, az ács.
Mikor jön már az áldomás?

Halkabban, több tiszteletet!
Még halálra ijesztitek
Az isteni kisgyermeket.
Illendően viselkedjeteK.
Más se kell, hogy bőgni kezdjen!
Gyertek ide, sorban, csendben.
Ovatosan, vékony bőrét
Borostáid meg ne döfjék!
Ajándékot hoztatok-e?
Tegyétek a szalmára le.

Pöttöm Jézus, hogy is mondjam,
Igen csinos jászolod van.
Igaz hitem hozzád hajtott,
Hoztam egy birsalmásajtót.

Én is felettébb siettem,
Meg nem inogtam hitemben.
Nézd, egy üres butykost hoztam,
Apád töltsé tele gyorsan.

Drága gyermek, égi Bárány,
Szalmán fekszel és nem párnán.
Kucsmát hoztam, puha szórme,
Esztenőre belenősz te.

Keleten az égbolt alja tintakék, majd halványlila,
Lassan körberajzolódik a világ határvonala.
Itt is, ott is felszakad már hártýája a vak homálynak,
Hosszúra nyúlt az éjszaka, ideje, hogy hazaszálljak.

Tenk László: A fák tükre